

opinie&analyse

ZIJN DE VAKBONDEN ER GEWEEST ALS LAATSTE BELGISCHE BASTION?

De tweedaagse spoorstaking blijft beperkt tot het zuiden van het land. Dat is een ideaal scenario voor de regering-Michel, die er op die manier haar besparingsplan kan doorduwen, schrijft **MARC HOOGHE**. Is het tijdperk van de sterke nationale vakbonden dan voorbij?

Galant kwam, zag en overwon

MARC HOOGHE

Wie? Gewoon hoogleraar politicologie (KU Leuven).
Wat? Dat de regering de vakbonden uit elkaar heeft kunnen spelen, heeft alles te maken met de verschillende sociale dynamieken in Vlaanderen en Wallonië.

Als er één persoon tevreden kan zijn over de tweedaagse spoorstaking, dan wel minister van Mobiliteit Jacqueline Galant (MR). Vlak voor de zomervakantie pakte ze uit met haar drastisch besparingsplan voor de spoorwegen. De volgende jaren moeten er bij de NMBS zo'n 7.000 jobs verdwijnen, en het overblijvende personeel zal dus 20 procent harder moeten werken.

Zo'n drastische sanering zou bij eender welk bedrijf tot zware sociale onrust leiden. Vergelijk maar met de Duitse luchtvaartmaatschappij Lufthansa, die haar piloten langer aan het werk wil houden. Hoewel de Duitse vakbonden over het algemeen tamelijk gematigd zijn, voeren ze nu al maanden aan een stuk harde stakingsacties bij Lufthansa.

De Belgische spoorwegen hebben nu eenmaal een levendige stakingstraditie, en het leek afgelopen zomer nog onvermijdelijk dat Galant zou botsen op een vastberaden stakingsfront. We zijn nu een halfjaar verder en het is duidelijk dat de regering de eerste hordes vlot heeft overwonnen. Een tweedaagse staking in het Franstalige landsgedeelte is niet veel meer dan een slag in het water. Heel wat liberale politici kondigden op Twitter aan dat ze graag gestrande reizigers willen meenemen met hun eigen wagen. Ze zullen dat met de glimlach doen, want het is duidelijk dat de vakbonden bijzonder verzwakt uit deze krachtmeting komen. Net voor kerstdag zag het er nog naar uit dat ze een manier zochten om zonder al te veel gezichtsverlies de staking af te blazen. De regering is daar niet op ingegaan, de half mislukte staking komt haar eigenlijk zeer goed uit.

Minister Galant heeft haar tegenstander gevloerd door drie heel klassieke trucs te gebruiken.

1. DELEGEER

De eerste: delegeer de uitvoering van je beslissingen. Ten gronde gaat deze staking over het besluit van de regering-Michel dat de spoorwegen het tijdens deze regeringsperiode met 2,1 miljard euro minder moeten doen. Uiteraard gaat het dus om een politieke staking: het is de politiek die besloten heeft de geldkraan dicht te draaien. Alleen is het NMBS-baas Jo Cornu die nu de verantwoordelijkheid heeft om die beslissing ook uit te voeren, zodat deze staking nu niet veel meer lijkt dan een klassiek sociaal conflict binnen één bedrijf.

2. VIND DE ZWAKKE PLEK

De tweede truc is even oud: pak je vijand eerst aan op zijn zwakste plek. In het plan van Galant staan een heleboel maatregelen waar de publieke opinie niet gelukkig mee

Zowel socialistische als christelijke bonden voeren actie voor het station van Charleroi-Zuid. © Jimmy Kets

zal zijn. Denk maar aan de duurdere treintickets, de geschrapte verlieslatende regionale lijnen of het rijden zonder treinbegeleider. Je kunt met een grote mate van zekerheid voorspellen dat er veel publieke sympathie zal zijn voor vakbondsprotest tegen die maatregelen, die de komende jaren onvermijdelijk op tafel zullen komen. Eerst beginnen te knabbelen aan de vakantiedagen en de werkuren van het NMBS-personeel is een geniale zet. Bij de publieke opinie is er geen begrip voor wat gezien wordt als verwerende staatsambtenaren die nog altijd hun vakantiedag op 15 november willen incasseren. De vakbonden konden zonder meer worden weggezet als een stelletje luie egoïsten die enkel opkomen voor hun hopeloos achterhaalde privileges.

3. VERDELEN

Ook de derde truc is een evergreen: verdeel en heers. De vakbonden zullen alleen iets bereiken als ze een gemeenschappelijk front vormen. Als dat front er niet is, dan kunnen stakingen wel wat frustratie ventileren, maar als ze door slechts één bond georganiseerd worden, leveren ze zelden resultaat op. De eenheid binnen het vakbondsfront wordt meestal bedreigd door het feit dat de christelijke vakbond zich gematigder opstelt dan de socialistische bond. Wat er nu gebeurt, gaat echter veel verder. Bij beide grote bonden staan Frans-taligen en Nederlandstaligen lijnrecht tegenover elkaar. Als die breuklijn zich door-

zet, betekent dat het einde van de macht van de vakbonden in ons land.

Het is een rampscenario waar de vakbondsleiding al decennia lang voor vreest: het uiteenvallen van de vakbonden in regionale vleugels. Die angst is heel reëel: er zijn nu eenmaal grote culturele verschillen tussen het Waalse en het Vlaamse syndicalisme, en die worden dezer dagen uitvoerig geëtaled. Het is de afgelopen decennia voor de vakbondsleiding een steeds grotere uitdaging geworden om die middelpuntvliedende krachten onder controle te houden, om zo toch nog altijd één sterke Belgische vakbond in stand te houden. Er zijn wel regionale vleugels gevormd, maar de vakbonden zijn in essentie nog altijd unitaire Belgische instellingen. Ze zijn daarmee zowat een unicum geworden in het Belgische politieke landschap.

Het is natuurlijk gemakkelijk om de schuld voor die tweespalt in de schoenen te schuiven van de Waalse vakbondsleiders en de beoordelingsfouten die ze gemaakt hebben, zoals Béatrice Delvaux dat lijkt te doen (*DS 6 januari*). Maar het probleem zit veel dieper: de Waalse vakbonden worden geconfronteerd met een heel andere dynamiek dan hun Vlaamse collega's. De laatste peilingen geven aan dat de linkse partij PTB/PVDA ongeveer 10 procent van de stemmen haalt in Wallonië. Dat radicale discours is dus wel degelijk aanwezig, en de Waalse vakbondsleiding kan dat niet zomaar negeren. De verdeel-en-heersstrategie is succes-

De half mislukte staking komt de regering eigenlijk zeer goed uit

Uiteraard gaat het om een politieke staking: het is de politiek die de geldkraan heeft dichtgedraaid

vol, omdat er inzake sociaal overleg nu eenmaal heel andere tradities en gevoeligheden bestaan in het noorden en het zuiden van het land.

Op de keper beschouwd is het een klein mirakel dat we in ons land, waar zowat alles geregionaliseerd is, nog altijd nationale vakbonden hebben. Je kunt het vergelijken met het uit elkaar vallen van de nationale politieke partijen in de jaren zeventig van de vorige eeuw. Ook toen had je een verwijt kunnen sturen richting de radicale eisen van Vlaamse of Waalse politici. In werkelijkheid was het uiteenvallen van de nationale partijen onvermijdelijk, omdat de taalgemeenschappen uit elkaar groeien. De vakbonden hebben het dan nog ten minste een halve eeuw langer uitgehouden dan de politieke partijen, als het laatste bastion van het unitaire België.